

رەوتى سەدر لەپاش ھەلبژاردنى ئەنجومەنى پارىزگاگان

07-01-2024

نووسەرەگان

د. ياسين تەھا

كورتە : لە دەرەوھى ئەگەرى خۆپيشاندان و گرژى، يەكئىك لە سىنارىيۆ گرىمان كراوھكانى بەردەم رەوتى سەدر گەرانەوھى بەھىزە لە ھەلبژاردنى 2025، بەپىي ئەم سىنارىيۆيەش سەدرىيەكان دەرفەت و چانسى ئەوھيان ھەيە وەك ھىزىكى ئۆپۆزسىيۆن لىشاويك دەنگدەر بەرەو سندوقەكان بچوولئىنن و سەنگ و پىگەيان بەھىزتر بکەن و بە رىزەيەكى زياتر رکا بەرەكانيان بە جىبھئىلن.

لەپاش بەرپۆهچوونی ھەلبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاگان و راگەیانندی ئەنجامی کۆتایی، ھێندە دیکە دوورەپەڕی و بايکۆتی سەدر و رەوتەکە بۆ پرۆسەى سیاسى عێراق یەکلابووێت. ئەم ھێزە سیاسییە کۆمەڵایەتیە عەقیدەییە کە لەپاش 2003، بەردەوام زیاتر لە چارەکی جەماوەرى شیعەى لە ھەلبژاردنەکاندا لەگەڵ بوو، لە پاش چوونە دەرەوێ لە پەرلەمان لە نۆیەراستی حوزەیرانى 2022، ئیستا ھێچ نۆینەریکی لە ئەنجومەنە خۆجێییەکاندا نییە. ئەویش لەکاتیگدا بە لە دوا بەشداریکردنی ھەلبژاردن (2021)دا دەرووبەرى 900 ھەزار دەنگى لە کۆى 2 ملیۆن و 500 ھەزار دەنگى ھێزە شیعەکان بە دەستھێناوو. بەوھەش 9%ی کۆى دەنگەکانى سەرئانسەرى عێراقى لەو سالیەدا بەرپۆو کە کۆى گشتى دەنگەکان نزیكەى 10 ملیۆن دەنگدەر بوو.

لەپاش ھەلبژاردنی 18 کانونی بەکەمى 2023، لە 5ى کانونی دووھەمى 2024دا سەدر بانگەوازی بۆ نۆیژى جومعەى بەکۆمەڵ و یەکگرتوو لە 13 پارێزگا و قەزای سامەرا کرد، پاساوى بانگەوازەکەش سالیادی لەدايکبوونی "فاتیمە زەھرا" و یادکردنەوێ زیندووکردنەوێ مەراسیمی نۆیژى جومعە بوو لە ناو شیعەى عێراق لەلایەن محەمەد سادق سەدرى باوکی موقتەداوہ لە سالیانى نەوہەدەکان، بەلام دەرکۆت ئەم چالاکیە وەک یەکەم ھەولێ سەدرییەکان بۆ نمایشی جەماوەرى بەرامبەر بە جەماوەرى ھێزەکانى چوارچۆھى شیعەى لە ھەلبژاردن تەماشای بکۆت. ھاوشیوێ قۆستەوێ جەنگى غەزە لەلایەن ئەم رەوتەو بۆ ھاتنە سەرئەقام و پيشاندانى گۆپراپەلێ بۆ رێبەرەکان لە رێگای رۆپشتن بەرەو سنوورەکانى ئوردن.

یەکیک لە پرسیارە سەرەکیەکانى پاش ھەلبژاردنی پارێزگاگان، پەپۆستە بە چۆنیەتى مامەلەى سەدر لەگەڵ بەلادەستى رکا بەرە شیعەکانى. لایەنەکانى چوارچۆھى شیعەى لە پاش حکومەت و پەرلەمان، ئیستا لە ئەنجومەنە خۆجێییەکانى پارێزگاگاندا لە نیوہ زياترن. ھەندیک لەو پارێزگایانەش لە چەشنى نەجەف و میسان، تانیستا لەژێرھەژموونی پارێزگارە سەدرییەکاندان. ھەندیک دزەپێکردنى سیاسى ئامازە بەو دەکەن کە محەمەد شیاع سوودانى داواى کردوو لە پیناوى پارێزگارى لە ئاسایش و ئوقرەبى پارێزگا شیعەییەکان، لەم خولە نۆیەدا زیاتر لە پۆستى پارێزگارێک بەرپۆتەو بە سەدرییەکان. کۆمەلێک لە ھێزە شیعەکانى چوارچۆھەش لەسەر ئەم داواکارییە رازى بوون جگە لە مالیکى و خەزەلێ کە دوو رکا بەرە سەرسەختى سەدرن، بەلام ھەندیک زانیارى دیکە جێگە متمانە باس لەو دەکەن کە سەدرییەکان ئەم دەستپێشخەرییەیان قبوول نەکردوو، بەلکو ھاوتای شیعەکانیان ئاگادار کردووئەو بەھێچ شۆوہەک ئامادە نین بچنە ژێر مەنت و چاکەیان بۆ دانانەوێ پارێزگارەکانیان، باسیان لەوھەش کردوو ئەوان کە لە دەرگاوە لە پرۆسەى سیاسى و بەشداریکردنى ھەلبژاردن چوونەتە دەرەو، ئامادە نین جارىکی دیکە لە پەنجەرەو بەرپۆتەو، ھەر بەم ھۆبەشەو لارییان نیوہ لەوێ ھێزە شیعەکان، پارێزگارە سەدرییەکانیش ھاوشیوێ کورسییەکانى پەرلەمان ببەن بۆ خۆیان. بەھۆى ئەوێ سەدر ھەموو دەرگاگانى پەپۆستە لەگەڵ دەرەوێ خۆى داخستوو و لە قۆناخى گۆشەگیرى سیاسیدایە،

ھەرۆھە خۆى و بازنە بەرتەسەکەشى ھێچ سیاسەتفانیک نابینن، ئەستەمە ھێچ لەم زانیاریانە پشت راست بکۆتەو، بەلام ئەوێ تانیستا یەکلایە، گرنگی ئەدانى سەدر بە پيشھانە سیاسییەکان و بەجیھتشتنى رکا بەرەکانیەتى لەنیو گێژاوى پرسیار و لیکدانەو و گریمانەکردن لەبارەى پلان و بەرنامەکانى داھاتوو ئەو. ئەمەش یەکیکە لە کیشە بەردەوامەکانى چوارچۆھى ھاوتانەنگى شیعەکان.

ئەزموونی ھەلبژاردنی ئەنجومەنى پارێزگاگان لە کۆتایی 2023دا دەریخست کە سەدر لە ھاوبەش و بەشداری سیاسى ھێزە شیعەکانەو گۆپاوە بۆ "دژیکى جۆرى"، بەو واتایە ئامادە نیوہ بە پینى ريسا نەریتى و باوہکانى پاش 2005 رکا بەرپیان بکات و پرۆسەى ھەلبژاردنیان لەگەلدا جەماوەریت بکات، ئەمەش ماہى نیگەرانى و دلەخورتییە و دەرگا بە کراوہبى دەھیلێتەو بۆ ئەگەرى پەنابردنە بەر رێگای دیکە لە چەشنى خۆپيشاندان و مانگرتن یان گرزى و پیکدادان، بەتایبەت کە لە بەسەر و پارێزگا شیعەنشینەکاندا، ناو بەناو گرزى و پیکدادانى سنووردار لە نیوان سەدرییەکان و ھەندیک ھێزى شیعەدا روو دەدات.

لە دەرەوێ ئەگەرى خۆپيشاندان و گرزى، یەکیک لە سیناریۆ گریمان کراوہکانى بەردەم رەوتى سەدر گەرانەوێ بەھێزە لە ھەلبژاردنى 2025، بەپینى ئەم سیناریۆبەش سەدرییەکان دەرفەت و چانسى ئەوہیان ھەپە وەک ھێزىکی ئۆپۆزسیۆن ليشاویک دەنگدەر بەرەو سندوقەکان بجوولینن و سەنگ و پیکەیان بەھیزتر بکەن و بە ریزەبەکی زیاتر رکا بەرەکانیان بە جیھیلن. ئەمەش بە ھۆکارى ئەوێ کە ئەوان لە ئیستا دا بە روالەت بەشیک نین لەم سیستەمى کە تووشى بايکۆت و ناپەزاییەکی بیدەنگى جەماوەرى بووئەو کە لە نزمبوونەوێ زۆرى ریزەى بەشداریکردنى ھەلبژاردندا (26%) دەردەکەوێت.

لە نیوان ھەردوو سیناریۆبە پەنابردن بۆ گرزى و خۆپيشاندان، یان گەرانەوہ بۆ رکا بەرى سیاسى لە ھەلبژاردنى 2025، سەدر لە ریکخستەوێ کاروبارى نیوخۆبى رەوتەکەى نەوہستاوہ و لە کار بەردەوامە. لەو نیوانەشدا ریکخستنى "البنيان المرصوص" کە پروزەبەکی سیاسى و خزمەتگوزارى خۆى و رەوتەکەبەتى بەردەوامە لە کۆکردنەوێ ئەندامى زیاتر. لە نۆیترين پيشھاتیشدا پکۆردنەوێ فۆرمى کردوو بە ئەلیکترۆنى و کۆدى بايۆمەترى. ئەمەش ئامازەبە کە سەدرییەکان ھاوتەریب لەگەل بايکۆت و دوورکەوتنەوہ لە پەرلەمان و ئەنجومەنى پارێزگاگان، سەرقالى ریکخستەوێ ناوخۆبى خۆیان. لەوھەش گرنگتر ئەوہبە کە لەو ماوہبە کە لە کیشمەکیش و دەمەقالبى سیاسى دوور بوو، سەدر بەردەوامە لە ئامۆزگارى ئایینى و ئاراستەکردنى مەزەبیانەى جەماوەرەکەى.

ئەمەش پۈكردنەۋەي بۇشايبەكى گەورەيە بۇ سەدرىيەكان كە لەپاش گۆشەگىرىي ئايەتوللا حائىرىيەۋە بەن مەرجەى تەقلىد ماونەتەۋە. ئەگەر لەم گۆشە گىرىيە سىياسىيەشدا سەدر پىگە و پلە ئاينىيەكەى خۆى بەرز بكتەۋە يان بە ھەر رىگايەك چارەسەرى بۇشايبى شەرعىتە مەزھەبىي سەركردايەتى رەوتەكەى بكت، ئەۋا دەشئ ۋەك براۋەى گەورە تەماشىا بكرىت، چۈنكە سەرمایە و بنكەى گەورە و سەرەكىي سەدر كايە ئايىنى و سەرمایە مەزھەبىيەكەيەتى و دەسكەۋتە سىياسىيەكانىشى ھەر بەرەنجامى ئەۋەن. ھەركات يەكەمىانى بەھىز كرىد، ئەۋە دوۋەم لە ھوكمى مسۆگەردايە چۈنكە سەدر خاۋەن دەنگدەرى نەگۆر و گۆپرايەلە و ھەر كات بىۋىت دەتوانىت بىتتە خاۋەنى فراكسىۋنى بەھىز و بەم ھۆبەشەۋە، بە ئاسانى پشك و پىگەى سىياسى ھاۋتا لەگەل سەنگ و كارىگەرىيە مەزھەبىيەكەى مسۆگەر دەكات.